

**AFGANISTAN**

DPU-WIKP-424/340/2019; 13.09.2019

**Pytanie:**

**Sytuacja chrześcijan, konwertytów w Afganistanie.**

Odpowiedź:

**Religijna demografia Afganistanu**

W Afganistanie zdecydowaną większość mieszkańców stanowią muzułmanie. Departament Stanu USA szacuje, że osoby innego wyznania, w tym głównie hinduiści, sikhowie, bahaiści, chrześcijanie i inni stanowią łącznie mniej niż 0,3% ludności kraju. Nie ma żadnych dostępnych statystyk dotyczących ilości chrześcijan w Afganistanie oraz funkcjonujących tam wspólnot [1]. Wszyscy Afgańczycy, którzy wyznają chrześcijaństwo to konwertyci. Nie ma w Afganistanie wspólnot tradycyjnie chrześcijańskich [2].

Nieliczne przypadki nawróconych Afgańczyków dotyczą osób, które kryją się ze swoim wyznaniem. Zwykle dotyczy to osób o bardzo dobrym wykształceniu i pozycji albo grup całkowicie zmarginalizowanych, jak dzieci ulicy czy ekstremalnie uboga ludność. Niewielka grupa to osoby, które zmieniły wyznanie przebywając za granicą a po powrocie do Kabulu nadal potajemnie je praktykują [3].

**Status prawny chrześcijan**

Konstytucja Afganistanu ustanawia islam religią państwową, jednak zezwala członkom innych religii na praktykowanie swojego wyznania „w granicach prawa” [4]. Stanowi jednak, że prezydent i wiceprezydent muszą być muzułmanami, a inni wyżsi rangą urzędnicy muszą złożyć przysięgę na wierność z zasadami islamu. Partie polityczne nie mogą zaś głosić idei sprzecznych z islamem [5].

Rejestracja wspólnot religijnych nie jest prawnie wymagana. Brak jest jednak jakichkolwiek doniesień o istnieniu oficjalnych wspólnot chrześcijańskich na terenie Afganistanu. Dokumenty

<sup>1</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>2</sup> Open Doors, Afganistan w: <https://www.opendoors.pl/przesladowania-chrzescijan/opisy-krajow/2018/afganistan>

<sup>3</sup> EASO, Afghanistan - *Individuals targeted under societal and legal norms (December 2017)* 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>4</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>5</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

tożsamości zawierają informację o wyznaniu [6]. Materiały o treści chrześcijańskiej nie mogą być legalnie importowane, a internet jest bardzo uważnie monitorowany i bardzo trudno dostępny w oddalonych częściach kraju [7].

Kodeks karny nie wprowadza kar za apostazję, niemniej jednak odstąpienie od islamu jest karane na podstawie prawa szariatu (tzw. przepisów *Hudood*), które – na mocy Konstytucji – jest częścią afgańskiego prawa. Według hanafickiej szkoły prawnej, obowiązującej w Afganistanie i stosowanej przez tamtejsze sądy, mężczyzna odstępujący od islamu powinien być ukarany ścięciem głowy, a w przypadku kobiety, powinna ona być skazana na dożywotnią karę więzienia, jeśli nie zmieni zdania. W razie wątpliwości, co do faktu, czy zaistniała apostazja, może być orzeczona łagodniejsza kara, np. w postaci krótszego więzienia lub chłosty. Na mocy szariatu, rząd powinien także skonfiskować majątek osób porzucających islam, po to, by nie dostał się w ręce osób innego wyznania. Powyższe kary dotyczą osób, które są zdrowe na umyśle i są pełnoletnie [8]. Kara może być w całości lub częściowo darowana, jeśli osoba w ciągu trzech dni odwoła swoje odstępowanie od islamu [9].

Należy dodać, że nawracanie z islamu jest również zakazane [10].

Ponadto, znieważanie islamu, w mowie i w piśmie, jest w prawie szariatu karane śmiercią [11].

Jedyną, znaną publicznie postacią w Afganistanie, która wyznaje chrześcijaństwo jest żona prezydenta Afganistanu – Rula Ghani, która pochodzi z chrześcijańskiej rodziny z Libanu, aczkolwiek ona także bywała atakowana werbalnie przez polityków afgańskich za to, że stanowi zagrożenie dla islamskich wartości [12].

## Swoboda wyznania

W Afganistanie nie funkcjonuje ani jeden kościół lub świątynia chrześcijańska, za wyjątkiem katolickiej kaplicy w ambasadzie Włoch w Kabulu, ale na msze przychodzą tam wyłącznie cudzoziemcy. Nieliczni chrześcijanie Afgańczycy praktykują wiarę w swoich domach albo w małych utajnionych wspólnotach. Według artykułu prasowego z New York Times, zauważalny jest wzrost liczby afgańskich kościołów chrześcijańskich w Indiach [13].

W Afganistanie do 2017r. pracowały siostry zakonne z kongregacji „Małych sióstr Jezusa”, które przebywały tam od 60 lat i przetrwały wszystkie wojny, w tym również okupację Kabulu przez Talibów. Świadczyły one jednak jedynie pomoc humanitarną i nie prowadziły żadnych działań

---

<sup>6</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>7</sup> Open Doors, Afganistan w: <https://www.opendoors.pl/przesladowania-chrzcijian/opisy-krajow/2018/afganistan>

<sup>8</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>9</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>10</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>11</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>12</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>13</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

nakierowanych na ewangelizację. Ostatnie dwie siostry opuściły kraj na wiosnę 2017r. Na podobnej zasadzie działają w Kabulu także międzywyznaniowa organizacja kobiet „Pro Bambini of Kabul” i siostry Matki Teresy z Kalkuty. Obecni są także indyjscy Jezuici, prowadzący działalność edukacyjną [14].

## Stosunek władz do chrześcijan w Afganistanie

### *Dyskryminujące karanie*

W teorii analizując stan faktyczny w oparciu o obowiązujące prawo, istnieje ryzyko, że w przypadku konwersji, osoba narażona będzie na proces i wyrok sądu w oparciu o ustawodawstwo *Hoodoo*, jednak nieznane są przypadki wyroków skazujących w Afganistanie konwertytów za apostazję lub bluźnierstwo [15]. W latach 2010-2011 dwie osoby zostały oskarżone o odstępstwo od islamu, ale w rezultacie nacisków dyplomatycznych zostały one wypuszczone i opuściły kraj. W latach 2014-2016 zdarzały się przypadki oskarżeń o odstępstwo od wiary i bluźnierstwo wśród członków rządu, ale brak jest informacji o przypadkach skazania kogokolwiek na tej podstawie [16]. Najczęściej, w przypadku ujawnienia konwersji, władze Afganistanu naciskają na powrót do islamu albo opuszczenie kraju [17].

## Bezpośrednie ataki na społeczności chrześcijan

Stosunek społeczności afgańskiej do chrześcijan jest wrogi. Wykluczone jest także nawracanie na chrześcijaństwo. Z nieufnością są traktowane wszelkie inicjatywy humanitarne, prowadzone przez instytucje charytatywne i chrześcijańskie, które są traktowane jako ukryta forma nawracania [18]. Według dostępnych badań, 99% Afgańczyków uważa, że podstawą prawa państwowego powinno być prawo szariatu, a 79% popiera egzekucję osób, które porzuciły islam [19]. Chrześcijanie są postrzegani jako osoby niemoralne i posiadające silne związki z Zachodem, a osoby przyjmujące chrześcijaństwo są postrzegane jako zdrajcy idei narodowej i religijnej [20]. W społeczeństwie afgańskim idea krytykowania lub porzucenia islamu, a także próby zmiany wyznania, są uważane za tabu, nawet wśród osób, które są dobrze wykształcone i generalnie wyznają wartości demokratyczne [21].

W przypadku osób, które zmieniły wyznanie z islamu na chrześcijaństwo, w pierwszym rzędzie istnieje zagrożenie ze strony rodziny. Osobom takim grożą zróżnicowane represje, od wykluczenia i zerwania wszelkich kontaktów z rodziną do zagrożenia życia. Każdy, kto zdecyduje się opuścić taką

---

<sup>14</sup> Agenzia Fides, *Sister Mariam: 50 years of silent evangelization with the Little Sisters of Jesus* 25/06/2018 w: <http://www.fides.org/en/news/64406->

[ASIA AFGHANISTAN Sister Mariam 50 years of silent evangelization with the Little Sisters of Jesus](#)

<sup>15</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>16</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>17</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>18</sup> US Department of State, *Religious Freedom Report 2017*, b/d 2018 w: <https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf>

<sup>19</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>20</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>21</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

lokalną społeczność, poprzez na przykład zmianę religii na chrześcijaństwo, postrzegany jest jako osoba potrzebująca pomocy, aby mogła powrócić do swojej religii. Dla większości rodzin fakt nawrócenia się jednego z jej członków na chrześcijaństwo sprowadza na nią wstyd i rodzina jest gotowa zrobić bardzo dużo, czasem uciekając się do wszelkich środków perswazji, aby sprowadzić konwertytę z powrotem na drogę islamu i zadośćuczynić za doznany wstyd. Tak samo jest w przypadku szerszej lokalnej społeczności (rodziny czy przyjaciół) [22]. Kontrola społeczna jest bardzo ścisła, a ukrywanie swej nowej wiary przez dłuższy czas jest niezwykle trudne, zwłaszcza jeśli konwertyta posiada dzieci. Znajduje się on w sytuacji bez wyjścia, stając przed koniecznością posłania dziecka do medresy, nie mogąc jednocześnie dzielić się z nimi swoją wiarą, gdyż jest to wysoce niebezpieczne. Spotkanie z innymi chrześcijanami wymaga działania z zachowaniem najwyższych środków ostrożności [23].

W 2014 r. jeden z afgańskich chrześcijan, żyjących w Kabulu w ukryciu, został zamordowany przez swojego szwagra, który specjalnie przyjechał z Pakistanu, by go zabić [24].

W przypadku publicznego czynu uważanego za bluźnierstwo lub odstąpienie od wiary, sprawcy grozi samosąd. W marcu 2015 r. w Kabulu młoda kobieta została zamordowana przez rozwścieczony tłum mężczyzn, po tym, jak została fałszywie oskarżona o spalenie Koranu. Policja była świadkiem zdarzenia, ale nie zdołała powstrzymać tłumu. 12 osób zostało skazanych na kilkanaście lat więzienia za ten czyn, a policjanci, którzy nie interweniowali, otrzymali karę dwóch lat więzienia w zawieszeniu [25].

Znane są także przypadki ataków na Afgańczyków przebywających za granicą, którzy przyjęli chrześcijaństwo, ze strony innych Afgańczyków. W Niemczech doszło w ostatnich latach do kilku przypadków tego typu [26].

Jeszcze gorzej odnoszą się do chrześcijan przedstawiciele nielegalnych ugrupowań zbrojnych – Talibowie i członkowie Państwa Islamskiego. W 2010 i 2011 r. Talibowie przeprowadzili serię ataków na chrześcijańskich misjonarzy i cudzoziemców, których podejrzewali o nawracanie na chrześcijaństwo. W 2014 r. zaatakowali dom południowo-afrykańskiego pastora i zamordowali jego i jego dzieci, mimo że nie próbował on prowadzić działalności misjonarskiej. Jednak według Talibów, prowadził on potajemne spotkania chrześcijan [27].

## **Wolność przemieszczania się i zmiany miejsca pobytu**

Dostępne raporty nie zawierają informacji o tym, by zmiana miejsca pobytu na terenie Afganistanu, była dla chrześcijan rozwiązaniem, które umożliwiałoby im normalne funkcjonowanie w społeczeństwie. Niezależnie od miejsca zamieszkania, narażeni są bowiem na te same problemy [przyp. WIKP].

---

<sup>22</sup> Open Doors, Afganistan w: <https://www.opendoors.pl/przesladowania-chrzciscijan/opisy-krajow/2018/afganistan>

<sup>23</sup> Open Doors, Afganistan w: <https://www.opendoors.pl/przesladowania-chrzciscijan/opisy-krajow/2018/afganistan>

<sup>24</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>25</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

<sup>26</sup> Die Welt, *Islamists Target Christian Converts In German Refugee Centers* 25/11/2017 w: <https://www.worldcrunch.com/culture-society/islamists-target-christian-converts-in-german-refugee-centers>

<sup>27</sup> EASO, *Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms* (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

## Konwersje za granicą

Pomimo ogólnie wrogiego nastawienia społeczeństwa afgańskiego do chrześcijaństwa, prasa w krajach takich jak Niemcy, Austria czy Wielka Brytania odnotowuje fakt, iż Afgańczycy (i Irańczycy) stanowią sporą grupę osób, która przyjmuje chrzest [28][29]. W niektórych parafiach pojawiły się także nabożeństwa w języku perskim. Dokładne dane na temat konwersji nie są znane, ale przykładowo jeden z największych kościołów luterańskich, zajmujących się duszpasterstwem emigrantów w Niemczech, Kościół Trójcy Świętej w Berlinie zyskał ponad 500 parafian w ciągu dwóch lat, natomiast w Austrii w ciągu pierwszych trzech miesięcy 2016 r. kościół katolicki otrzymał ponad 300 wniosków o chrzest od cudzoziemców przebywających w tym kraju [30].

Władze kościelne przyznają, że istnieje możliwość, iż zwiększone zainteresowanie zmianą wyznania spowodowane jest faktem, iż łatwiej uzyskać pozwolenie na pobyt w ramach ochrony międzynarodowej i część cudzoziemców występuje z prośbą o chrzest z przyczyn oportunistycznych. Podkreślają jednak, że osoba przyjmująca chrzest musi przejść cykl nauk, który trwa – w zależności od kościoła – od kilku miesięcy do roku i wykazać się zaangażowaniem w odbywaniu praktyk religijnych [31].

Duchowni przyznają, że znane są im liczne przypadki przyjmowania chrztu w celu wprowadzenia w błąd władz azylowych, ale jednocześnie podkreślają, że nie jest to norma i wielu ochrzczonych pozostaje we wspólnocie, nawet po zakończeniu procedur [32].

Jednocześnie – decyzja o zmianie wyznania na pewno nie jest prosta i naraża Afgańczyków na represje ze strony rodaków, nawet za granicą. Znane są liczne przypadki ataków na Afgańczyków – konwertytów, przebywających z ośrodków dla uchodźców, ze strony innych Afgańczyków. Najgroźniejszy przypadek dotyczy zabójstwa Afganki, chrześcijanki, matki czworga dzieci, która została zadżgana nożem przez młodego Afgańczyka, z którym wcześniej rozmawiała o chrześcijaństwie [33]. Raporty z ośrodków dla uchodźców w Niemczech odnotowują wzrost ilości przypadków przemocy słownej i fizycznej skierowanej w osoby, które przyjęły chrześcijaństwo, przebywających na terenie ośrodków dla uchodźców. Napisy na ścianach ośrodków, nękanie przez telefony komórkowe i smsy, w przypadku kobiet inwektywy dotyczące lekkiego prowadzenia się, są na porządku dziennym. Dochodzi także do przypadków otrzymywania gróźb śmierci oraz ataków z użyciem noży [34].

---

<sup>28</sup> Guardian, *European churches say growing flock of Muslim refugees are converting* 05/06/2016 w: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/05/european-churches-growing-flock-muslim-refugees-converting-christianity>

<sup>29</sup> Breitbart, *Adult Baptisms Skyrocket Due To Migrant Conversions*, 05/03/2018 w: <https://www.breitbart.com/europe/2017/03/05/adult-baptisms-skyrocket-due-migrant-conversions/>

<sup>30</sup> Guardian, *European churches say growing flock of Muslim refugees are converting* 05/06/2016 w: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/05/european-churches-growing-flock-muslim-refugees-converting-christianity>

<sup>31</sup> Guardian, *European churches say growing flock of Muslim refugees are converting* 05/06/2016 w: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/05/european-churches-growing-flock-muslim-refugees-converting-christianity>

<sup>32</sup> Guardian, *European churches say growing flock of Muslim refugees are converting* 05/06/2016 w: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/05/european-churches-growing-flock-muslim-refugees-converting-christianity>

<sup>33</sup> The local, *Trial starts of Afghan accused of killing woman for converting to Christianity* 23/01/2018 w: <https://www.thelocal.de/20180123/trial-starts-of-afghan-accused-of-killing-christian-convert-mother-of-four>

<sup>34</sup> Deutsche Welle, *Christian refugee converts in Germany face violent attacks* 05/05/2017 w: <https://www.dw.com/en/christian-refugee-converts-in-germany-face-violent-attacks/a-38725243>

## Podsumowanie

Chrześcijanie w Afganistanie to wyłącznie nieliczni konwertycy z islamu lub cudzoziemcy. W kraju nie ma żadnych tradycyjnych wspólnot chrześcijańskich. Jednostki, które zdecydowały się przyjąć chrześcijaństwo, muszą żyć w całkowitym ukryciu, nie mogąc ujawniać swojej wiary nawet przed najbliższą rodziną i przyjaciółmi. Modlitwy są możliwe jedynie w domach prywatnych, w ścisłej konspiracji.

W przypadku dekonspiracji, konwertycy muszą niezwłocznie opuścić Afganistan lub powrócić do praktyk religijnych związanych z islamem, w związku z zagrożeniem życia. Jakkolwiek nie ma zbyt wielu doniesień o postępowaniach karnych związanych z konwersją na chrześcijaństwo, to wynika to w głównej mierze z niewielkiej skali zjawiska. Zmiana wyznania jest sądzona w Afganistanie na podstawie prawa szariatu, które jest częścią porządku prawnego w Afganistanie.

Główne zagrożenie dla chrześcijan konwertytów, w tym także zagrożenie życia, pochodzi ze strony najbliższej rodziny i sąsiadów, którzy dokonują w takich przypadkach samosądów, a podkreślić trzeba, że poziom kontroli społecznej w Afganistanie jest bardzo wysoki. Bezprawne wyroki śmierci wykonują także oddziały Talibów, gdyż przyjęcie chrześcijaństwa traktowane jest jak zdrada.

## Bibliografia:

Agenzia Fides, Sister Mariam: 50 years of silent evangelization with the Little Sisters of Jesus 25/06/2018 w: [http://www.fides.org/en/news/64406-ASIA\\_AFGHANISTAN\\_Sister\\_Mariam\\_50\\_years\\_of\\_silent\\_evangelization\\_with\\_the\\_Little\\_Sisters\\_of\\_Jesus](http://www.fides.org/en/news/64406-ASIA_AFGHANISTAN_Sister_Mariam_50_years_of_silent_evangelization_with_the_Little_Sisters_of_Jesus) (odczyt: 08/11/2018)

Breitbart, Adult Baptisms Skyrocket Due To Migrant Conversions, 05/03/2018 w: <https://www.breitbart.com/europe/2017/03/05/adult-baptisms-skyrocket-due-migrant-conversions/> (odczyt: 08/11/2018)

Deutsche Welle, Christian refugee converts in Germany face violent attacks 05/05/2017 w: <https://www.dw.com/en/christian-refugee-converts-in-germany-face-violent-attacks/a-38725243> (odczyt: 08/11/2018)

Die Welt, Islamists Target Christian Converts In German Refugee Centers 25/11/2017 w: <https://www.worldcrunch.com/culture-society/islamists-target-christian-converts-in-german-refugee-centers> (odczyt: 08/11/2018)

EASO, Afghanistan - Individuals targeted under societal and legal norms (December 2017) 12/12/2017 w: [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan\\_targeting\\_society.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/afghanistan_targeting_society.pdf)

Guardian, European churches say growing flock of Muslim refugees are converting 05/06/2016 w: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/05/european-churches-growing-flock-muslim-refugees-converting-christianity> (odczyt: 08/11/2018)

Open Doors, Afganistan w: <https://www.opendoors.pl/przesladowania-chrzescijan/opisy-krajow/2018/afganistan> (odczyt: 08/11/2018)

The local, Trial starts of Afghan accused of killing woman for converting to Christianity  
23/01/2018 w: <https://www.thelocal.de/20180123/trial-starts-of-afghan-accused-of-killing-christian-convert-mother-of-four> (odczyt: 08/11/2018)

US Department of State, Religious Freedom Report 2017, b/d 2018 w:  
<https://www.state.gov/documents/organization/281260.pdf> (odczyt: 08/11/2018)